

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ КРАДІЖКАМ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Приходько Андрій Андрійович - фахівець Донецького юридичного інституту МВС України

УДК 343.851 (477)

У статті констатовано, що сучасний стан майнової злочинності вимагає залучення не тільки спеціальних органів, завданнями яких є здійснення превентивних заходів, а й безпосередньо населення. Акцентовано увагу на доцільності залучення до запобігання майновій злочинності різного роду громадських організацій. Останнє аргументовано необхідністю зацікавлення молоді волонтерською та благодійною діяльністю, спрямованою на допомогу жертвам військових дій, біженцям, людям похилого віку, дітям, позбавленим батьківського піклування та дітям, які мають невиліковні хвороби, вуличним тваринам.

Ключові слова: крадіжка, сільська місцевість, запобігання злочинності, громадськість.

The article states that the current state of property crime requires the involvement of not only special bodies, the tasks of which are the implementation of preventive measures, but also directly the population. The emphasis is on the feasibility of involving various types of civic organizations to prevent property crime. The latter is argued by the need for young people to engage in volunteer and charitable activities aimed at helping victims of war, refugees, elderly people, children deprived of parental care and children with incurable illnesses to street animals.

Key words: theft, rural areas, crime prevention, public

Сучасні кримінологічні заходи не завжди в повній мірі відповідають вимогам сьогодення. Здебільшого, це можна пояснити тим, що всі вони зводяться до кримінально-правової репресії та банальних профілактичних бесід. Не дивлячись на те, що кримінальне право – універсальна галузь, яка бере свій початок майже із самого становлення людства (що можна пояснити тим, що скільки існує людина – стільки існує злочин, адже останні є взаємопов'язаними – без людини немає злочину), такий стан справ призводить до стабільного зростання злочинності взагалі і майнової зокрема. Отже нагальною є потреба у створенні принципово нових превентивних заходів, одним серед яких є залучення громадськості, яка на сьогодніш-

ній день широко застосовується в зарубіжних країнах.

Світовий досвід свідчить про те, що профілактична робота – завдання не лише державних органів, установ й організацій. У багатьох країнах світу, зокрема в Україні, є невичерпний резерв громадських, самодіяльних недержавних інституцій, які в змозі виконувати значну частку роботи в цьому напрямі [1]. За умов становлення й розвитку демократичної правової держави боротьба зі злочинністю розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Сучасний етап розвитку України характеризується послідовним розгортанням демократизму, забезпечує зростання активності населення у вирішенні соціальних завдань держави та зна-

ходить своє відображення в діяльності держави, спрямованій на боротьбу зі злочинами, адміністративними проступками та іншими правопорушеннями. Саме демократія дозволяє ставити питання боротьби з правопорушеннями та злочинами на рівень соціальних завдань, які вирішуються єдиними зусиллями держави, її інститутами, громадськими організаціями, колективами, та окремими громадянами. Залучення населення до охорони громадського порядку та профілактики правопорушень є одним з пріоритетних шляхів протидії злочинності, зменшення масштабів її розповсюдження, покращання криміногенної обстановки. Це суттєвий резерв у сприянні роботі працівників органів внутрішніх справ в охороні правопорядку в країні, що вимагає належного правового забезпечення [2, с. 273]. При цьому варто звернути увагу на майже повну відсутність в нашій країні відповідної нормативно-правової бази, яка б на достатньому рівні регулювала питання залучення громадськості до запобігання злочинності, а також визначала межі її повноважень. Враховуючи прагнення України стати членом Європейської Спільноти, такий стан справ є недопустимим. Водночас негативні зміни, що відбуваються в державі, призвели до розпаду системи державних і громадських інститутів, що виконували функції профілактики злочинів та інших правопорушень. Ці процеси призвели до зменшення кількості громадських формувань (громадських пунктів охорони порядку, добровільних народних дружин, оперативних загонів тощо), а в деяких районах окремих регіонів – до повної їх ліквідації. Але життя доводить, що в умовах загострення криміногенної ситуації, трансформації злочинності, переходу злочинних елементів до нових видів протиправної діяльності не слід чекати ефективного впливу на такі негативні процеси лише зусиллями державних органів. Залучення громадськості до запобігання злочинності сприятиме також розширенню меж повноважень державних та недержавних органів з питань протидії злочинності та дозволить досягти більшого балансу з питань створення комплексу заходів протидії майнової злочинності.

Вірною є думка В.В. Голіни, щодо того, що принцип комплексності у запобіганні злочинності зумовлений її природою як явища, проти якого має спрямовуватися спільна «ударна сила» держави, суспільства, громадськості. Спільність передбачає участь у запобіганні злочинності органів влади, правоохоронних органів, судових органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань, тобто створення єдиного фронту всіх гілок влади і широких верств населення. Цілеспрямованість зусиль зазначених та інших суб'єктів у практиці запобігання та протидії злочинності неможлива (або неефективна) без антикримінальної політики держави. Неодноразово у рекомендаціях Конгресів ООН по запобіганню злочинності і кримінальному правосуддю підкреслювалось, що ані державна політика боротьби зі злочинністю, ані навіть система кримінальної юстиції не можуть ефективно працювати без позитивного ставлення й активної підтримки з боку громадськості. У рекомендаціях Конгресів ООН державна політика боротьби зі злочинністю представлена такими її складовими, як: загальносоціальна політика запобігання злочинності (соціальна превенція), кримінологічна політика (стратегія поступового зниження кількісних показників злочинності і зменшення її якісної характеристики, допомога потерпілим), кримінально-правова політика (індивідуалізація кримінальної репресії), кримінально-процесуальна політика (більш широке застосування альтернативних тюремному ув'язненню покарань), кримінально-виконавча політика (виправлення, соціальна реінтеграція злочинців) [3, с. 92]. Не можна залишити без уваги попередні спроби законодавця залучити бажаючих до роботи зі злочинцями. Так актуальним напрямком розвитку кримінального законодавства було створення інституту громадського вихователя для неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння. Останній й до сьогодні закріплений в Кримінальному кодексі України. Місце також має педагогічний та трудовий колектив у якості осіб на поруки яких віддається злочинець.

Історія свідчить, що завдання щодо запобігання злочинності в соціалістичному суспільстві було поставлене одразу після утворення першої у світі держави робочих і селян. В.І. Ленін розглядав запобігання злочинності як всенародну справу, як безпосереднє практичне завдання державних органів та громадських організацій. Він неодноразово звертав увагу на першочергове значення правильного поєднання методів переконання та примусу. Ще однією із основоположних ленінських ідей було класичне положення про невідворотність покарання. Із цього приводу він нагадував, що запобіжне значення покарання обумовлюється зовсім не його жорстокістю, а його невідворотністю. Важливо не те, щоби за злочин було призначено тяжке покарання, а те щоб жоден злочинний випадок не залишався нерозкритим. Ці принципові ідеї та сама методологія загальної концепції запобігання злочинності були закріплені у Програмі КПРС і втілення їх у життя визнавалося актуальним завданням всього радянського суспільства. Відомо, що одним із важливих завдань у період розгорнутого будівництва комунізму стало виховання трудящих у дусі комуністичної моралі, поваги до радянських законів і правил комуністичного співжиття. Загальною метою для всіх ланок державного й суспільного організму було удосконалення соціалістичного образу життя, формування нової людини, культурного рівня та свідомості трудящих. Таким чином, участь громадськості у боротьбі з правопорушеннями являє собою закономірний для соціалістичного суспільства процес, який розвивався та набував широкого розмаху і нових форм. Так, наведемо приклади найбільш сталих та ефективних форм [4, с. 12]. Тобто тогочасне законодавство намагалося за рахунок виховання взаємодопомоги, трудового порядку та трудової дисципліни відновити у свідомості населення дух колективізму, взаємної відповідальності. Це мало наслідком відродження товариських судів, які у деяких випадках мали більший вплив на особу, ніж суди спеціальні, передбачені законодавством.

На сьогоднішній день в Україні базовим законодавчим документом, на який пови-

нні спиратися працівники ОВС у справі залучення населення до охорони громадського порядку та профілактики правопорушень, є Конституція України, норми якої є нормами прямої дії і мають найвищу юридичну силу. Згідно зі ст. 36 Основного Закону громадянам України надається право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Діяльність громадських об'єднань з охорони громадського порядку регулюють закони України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про національну поліцію», відомчі інструкції, накази, положення [5, с. 195]. Окремі положення також містяться в Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 року, який визначає головні завдання громадських формувань у сфері охорони громадського порядку: надання допомоги органам внутрішніх справ у забезпеченні охорони громадського порядку, запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам; інформування органів та підрозділів внутрішніх справ про вчинені злочини або про ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань; сприяння органам внутрішніх справ у виявленні й розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захист інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у проведенні заходів, пов'язаних з охороною та захистом природних багатств, боротьбою з порушеннями правил рибальства та полювання, браконьєрством; участь у забезпеченні дорожнього руху і роботі щодо запобігання дорожньо-транспортним пригодам; участь у боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх [6].

Таким чином, положення зазначених нормативно-правових актів свідчать про те, що законодавець допускає залучення громадськості до вирішення питань державного характеру (в тому числі сприяння розкриттю злочинів). При цьому особлива увага віддається питанням взаємодії населення із орга-

нами внутрішніх справ, що є дуже важливим аспектом, оскільки своєчасний сигнал щодо приготування до вчинення суспільно небезпечного діяння може упередити не тільки останній, а й своєчасно виправити девіантну поведінку злочинця. В сільській місцевості, із урахуванням невеликої кількості населення та постійного знаходження на цій території дільничного офіцера поліції, така взаємодія стає більш досяжною та доцільною.

Що стосується залучення громадськості для запобігання крадіжкам в сільській місцевості, актуальним, на нашу думку, є застосування стратегії зменшення можливості вчинення правопорушень, запропонованою В.В. Голіною. Даний напрям запобігання злочинності можна представити як стратегію «захищеного простору і фізичних перепон» для реалізації криміногенної ситуації, як обмеження умов, що сприяють злочинним проявам. Ця стратегія ставить перед громадськістю реальні завдання охорони громадського порядку, тобто зменшення кримінальної активності громадян. Провідна ідея цієї стратегії – поєднання усвідомлення і навіть страху перед викриттям злочинних дій з утрудненням їх вчинення внаслідок наявності ефективних різних бар'єрів, захисних споруд, охорони, перепон, конструкцій, приладів спостережень, погроз відповідальністю і покаранням, порад, усунення ускладнень у сфері документообігу, дозволів, налагоджування належного зв'язку з органами влади і управління, швидкості реагування органів охорони громадського порядку разом із громадськістю на факти можливих чи початих кримінальних проявів, створення мережі адаптаційних і реінтеграційних центрів, притулків, суттєвого зниження рівня дитячої безпритульності, бродяжництва, жебрацтва, бідності, п'янства, наркоманії, проституції, а також тактового інформаційного повідомлення громадян про динаміку криміногенної обстановки у місті, районі, селищі з метою зменшення їх віктимності і підвищення перестороги, навчання населення дотриманню правил безпечної поведінки та багато іншого [3, с. 93].

Отже, запропонована вченим стратегія покликана зменшити розповсюдженість де-

термінант злочинності. В сільській місцевості, особи, які вчиняють крадіжки, мають комплекс індивідуальних характерних особливостей, які дозволяють їм спілкуватися лише з подібними особами, що тільки посилює криміногенний вплив та підвищує рівень їх злочинних навичок (за рахунок обміну злочинним досвідом). Залучення особи, яка зможе не тільки допомогти матеріально, а й сприяти виправленню шкідливих звичок, працевлаштуванню тощо надасть злочинцеві можливість зрозуміти, що світ не настільки несправедливий до нього, а поруч є люди зацікавлені у його виправленні, що матиме позитивний вплив на його особистість.

Актуальним напрямком в контексті запобігання сільській майновій злочинності також є стратегія втручання у кризові ситуації. Ресурс цієї стратегії можна розглядати і з вузьких, і з широких позицій. У вузькому розумінні стратегія розрахована на надання послуг населенню екстреного характеру (порад за телефоном довіри, персоніфікованої соціальної допомоги, деінтоксикації у випадках зловживання наркотичними речовинами чи звичайного фізіотерапевтичного лікування тощо). У широкому розумінні стратегія припускає розв'язання міжособистісних групових, етнічних, націоналістичних, сімейних та інших хронічно небезпечних конфліктів, у тому числі шляхом втручання державних структур або громадськості на різних етапах злочинної поведінки, фізичного припинення злочинних проявів. Використання ресурсу громадськості у запобіганні злочинності при реалізації стратегій втручання має бути обережним і продуманим. Втручання громадськості може бути інтелектуальним і фізичним. Інтелектуальне втручання передбачає допомогу громадськості в отриманні державними органами кримінологічної та оперативної значущої інформації, а так само у здійсненні контрольних функцій. Такими громадськими організаціями (з певними повноваженнями) є громадські ради при майже всіх правоохоронних органах, громадські колегії [3, с. 95]. Створення у сільській місцевості (на громадських початках) анонімних курсів з реабілітації осіб, які мають залежності

сприятимуть зниженню кількості крадіжок, які вчиняються з метою забезпечення потреб, пов'язаних із вживанням алкоголю та наркотиків. При цьому робота на родинному рівні допоможе знизити кількість майнових злочинів, які стали наслідком низької заробітної плати та незадовільним матеріальним становищем родини.

Особливе місце щодо подолання крадіжок в сільській місцевості займає стратегія віктимологічної профілактики. Невід'ємною складовою кримінологічної політики є її віктимологічний напрям запобігання злочинності. Деякі науковці надають йому більш широке поняття – «віктимологічна політика», розуміючи при цьому діяльність зі створення адекватної правової бази, правозастосовної практики, правової ідеології та їх ресурсного забезпечення, спрямованої на обмеження віктимізації громадян, зниження конфліктності і девіацій у суспільстві та інтеграцію потерпілих від злочинів і актів зловживання владою до нормального життя. Зрозуміло, що віктимологія як запобіжний ресурс здатна притаманними їй заходами вкорінювати у свідомість населення знання віктимологічного характеру про особисту безпеку (суб'єктивний ресурс), надавати рекомендації щодо послаблення процесу віктимізації у країні та оптимізації зазначених ресурсів (об'єктивний ресурс). Особливістю віктимології як ресурсу влади і суспільства є можливість досягнення позитивного результату при єдності об'єктивного і суб'єктивного її ресурсів і паралельному здійсненні заходів запобігання злочинності. Впровадження в життя цих ресурсів – достатньо складна за обсягом і професіоналізмом робота. Правоохоронні органи, на які розраховує влада і суспільство, не здатні охопити всю багатоаспектність проблем віктимології, тим більше своїми силами. У зменшенні віктимогенного потенціалу суспільства значна роль належить громадськості, відправним девізом діяльності якої в цьому напрямі є: «Почни із себе» [3, с. 100].

В сільській місцевості рівень віктимізації населення завжди був вищий, що можна пояснити тим, що люди звикли до того, що всі один із одним знайомі, знають родини най-

ближчих сусідів, навчалися в одній школі, мають спільних родичів тощо. При цьому, зростаючи поряд, особа не завжди здатна вчасно помітити зміни в поведінці свого найближчого оточення. В цьому контексті, доцільним є доведення до сільського населення основних способів вчинення злочину із описанням передкримінальної поведінки злочинця, що допоможе своєчасно зреагувати на спроби крадія отримати необхідну для крадіжки інформацію.

Окрему увагу варто звертати на рецидив крадіжок в сільській місцевості, що свідчить про повну відсутність дієвих засобів загальної та спеціальної превенції. Соціальна допомога має бути спрямована на досягнення позитивних змін у свідомості таких осіб та на діагностування проблем, що виникають на етапі повернення до суспільства осіб, що перебували у місцях позбавлення волі. Зазначена допомога включає в себе такі етапи: 1) діагностування проблеми або пошук відповідей на питання, що можуть виникнути в особи, мають розпочатися із дослідження причин та передумов, які свого часу спонукали людину до скоєння злочину; 2) поставлення та вирішення питань, пов'язаних із матеріальною підтримкою особи. Так, для покращення адаптації особи на волі необхідно виявити всі взаємопов'язані проблеми, які є важливими для життя людини (наприклад, особа звертається з проблемою відсутності житлової площі, відповідно, постає питання про працевлаштування, щоб людина мала фінансову можливість знімати собі житло); 3) питання щодо визначення мети та сенсу життя на волі, виявлення ціннісних орієнтацій; 4) аналіз можливих засобів та шляхів подолання виниклих проблем. Адже, опиняючись на волі, більшість колишніх засуджених забувають, як піклуватися про себе, у них притупляється відповідальність за своє життя. На цьому етапі має бути перевірена здатність людини застосовувати позитивний та аналізувати негативний досвід свого життя; 5) розроблення шляхів вирішення проблем; 6) розроблення алгоритму дій, необхідних для позитивного вирішення питання; 7) реалізація шляхів вирішення проблеми. Тут про-

відне місце займає мотивація, яка спонукає суб'єкта вчинення правопорушення відмовитися від протиправних дій і йти шляхом виправлення, не допустити рецидиву [7, с. 333].

Наявність факту рецидиву завжди ставило вчених-криміналістів у глухий кут, оскільки заставляло сумніватися в дієвості попереднього покарання. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує пенітенціарний рецидив. На нашу думку, такий стан справ легко можна пояснити тим, що через достатньо велику кількість вільного часу, який засуджені часто проводять разом, відбувається обмін злочинним досвідом, удосконалення злочинних навичок та вмій, аналіз попередніх помилок із бажанням уникнути їх в майбутньому. Не рідкою є ситуація, в якій, після звільнення з місць позбавлення волі, злочинець опиняється серед звичайного населення, яке його відштовхує: відмовляють у прийнятті на роботу, оренді житла тощо, що стає причиною вчинення крадіжки. Особливо гостро це спостерігається в сільській місцевості, де кожен другий житель знає хто та за який злочин має судимість.

Нажаль, на сьогоднішній день головний орган запобігання злочинності як в селі, так і у місті – органи внутрішніх справ не проявляють до здійснення своїх функцій особливого інтересу, хоча, як зауважувалось вище, необхідною умовою і засобом ефективного запобігання злочинності в сільській місцевості є взаємодія правоохоронних органів, у першу чергу органів внутрішніх справ, із громадськістю і громадськими організаціями. Ця взаємодія повинна являти собою не набір випадкових заходів, а глибоко продуману сукупність упорядкованих заходів, вироблених з урахуванням умов сільського життя. Найбільш важливими формами взаємодії органів внутрішніх справ і громадських організацій вважаються: а) аналіз обстановки в сільському районі в цілому, по територіях окремих сіл; б) оцінка ефективності мір, що застосовуються; в) планування як роботи в цілому по запобіганню злочинів, так і окремі заходи, у тому числі одноразових; г) виявлення й усунення причин кримінально карних діянь і умов, їм сприятливих, а також спільні заходи

у відношенні конкретних осіб на окремих ділянках сільськогосподарського виробництва; д) взаємний обмін інформацією про умови, що сприяють вчиненню суспільно небезпечних діянь, а також про осіб чи конкретні групи, які потребують профілактичного впливу.

Особливе місце в цьому контексті займає дільничний офіцер поліції, який відповідно до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої Наказом МВС України від 21 серпня 2017 р. за № 1041/30909 зобов'язаний: здійснювати діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності; взаємодіяти з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку; виконувати завдання, спрямовані на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; уживати заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем ЄІС МВС; співпрацювати з групами реагування патрульної поліції щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції; інформувати чергову частину органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти; організувати та контролювати діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методиці й тактиці роботи на поліцейській дільниці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів; підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки [8]. Отже, нормативно-правовий акт позиціонує роботу дільничного офіцера поліції як втілення засад партнерства із громадянами, тобто ілюструє

перехід від карального змісту роботи правоохоронних органів на дружні, превентивні, про що також напряду вказується в Інструкції. Окреме місце серед громадськості щодо запобігання крадіжкам в сільській місцевості, на нашу думку, має відводитись церкві, як одному із впливових інститутів громадянського суспільства. Остання теза може бути аргументована тим, що початку зародження людства гріх та злочин були тісно пов'язані, а особи, які вчиняли суспільно небезпечні діяння вважалися посланцями диявола.

Відтак, вважалось, що однією з причин правопорушення є схильність людини до гріха. Гріхом визнається форма поведінки, що відхиляється від норми. Але з позицій релігійних догм гріх є хворобою душі, яка, як і фізичні вади, може передаватися від покоління до покоління. Таким чином, позиції християнства певною мірою відповідають ідеям антропологічної школи кримінального права. Аксиоматично відомо те, що девіантність поведінки визначається цілою низкою факторів, до яких відноситься, в тому числі, і природна схильність до гріховної, а навіть і злочинної поведінки. Отже, девіантність поведінки зумовлюється випадінням особи із культурного простору, неприйняттям норм моралі, занепадом моральності, що в цілому націлює індивіда на гріховний шлях, від якого залишається лише один крок до шляху злочинного. З позицій християнського вчення покарання є необхідною та вимушеною мірою, якій передуює скоєний гріх. Цілями кримінального покарання за порядком їх важливості з позиції православ'я є виправлення, спеціальна превенція, загальна превенція та кара. Таким чином, кримінальне покарання в контексті православ'я висвітлюється в бінарному вигляді: з одного боку – як кара, з іншого – як заходи, здатні повернути особу до нормального суспільного життя. Наголошуючи на невідворотності покарання, православне вчення вимагає його відповідності нормам моральності: наявності моральнісних підстав криміналізації; відповідності кримінально-правової санкції аксіологічному базису суспільства; милосердного ставлення до злочинця в процесі призначення й застосування покарання; реституції та

компенсації, справедливого поводження з потерпілою особою [9, с. 19]. Вчинення злочину є втіленням гріховної натури людини, відторгнення нею релігійних норм та канонів. Зі становлення людини гріхом вважалось будь-яка дія, яка була проти Біблейських заповідей, однією з перших була заповідь «Не вкради». Сільська місцевість завжди відрізнялася більшою набожністю, ніж міська, що можна пояснити збереженням традицій попереднього покоління. В сільській місцевості частіше ніж в міській в житлових приміщеннях наявні образи, кути, призначені для молитви. На сьогоднішній день спостерігається відходження людини від церкви, знебожіння, що стає наслідком популяції так званої «здорової» теорії еволюціонування людини. Цьому сприяють засоби масової інформації, шкільні заняття, урізання занять з релігієзнавства тощо. Впевнені, що така державна позиція не завжди є виправданою, оскільки інколи, коли особа позбавлена достатньої правової освіти, релігія та церква стають чи не єдиними чинниками, здатними утримати її від вчинення суспільно небезпечного діяння. Нехтування церквою призвело до збільшення кількості здійснення крадіжок в сільській місцевості саме з храмів, про що свідчить судова практика.

Так, відповідно до вироку Гоцанського районного суду Рівненської області від 09.03.2016 року по справі № 563/1574/14-к особу обвинувачено у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України за наступних обставин: *в серпні 2014 року в нічний час підсудний, маючи умисел на незаконне заволодіння чужим майном та прагнучи обернути його на свою користь, діючи з корисливих мотивів, розбив віконне скло та через вікно проник до приміщення церкви Святої Богородиці УПЦ МП, що розташована у с. Дуліби Гоцанського району Рівненської області, звідки повторно, таємно, викрав грошові кошти в сумі 3 890 гривень. 04 вересня 2014 року близько 15 год. підсудний, діючи з корисливих мотивів, повторно, з метою викрадення чужого майна проник в житловий будинок, що знаходиться в с. Городище Корецького району викрав майно на загальну суму 239 грн. 80 коп., чим заподіяв потерпілому збит-*

ків на вказану суму. 06 вересня 2014 року о 05 год. підсудний, діючи з корисливих мотивів, повторно, з метою викрадення чужого майна, через двері приміщення паламарки проник до приміщення Свято-Михайлівської церкви, що в с. Бранів Корецького району, звідки викрав майно на загальну суму 5 468 грн., чим заподіяв церковній громаді збитків на вказану суму. - 08 вересня 2014 року близько 22 год. підсудний, діючи з корисливих мотивів, повторно, з метою викрадення чужого майна, поник в приміщення дитячого садка «Берізка», що знаходиться в с. Черниця Корецького району, звідки викрав майно на загальну суму 1 090 грн., спричинивши збитки на вказану суму. Допитаний в судовому засіданні обвинувачений свою вину в скоєнні злочинів визнав повністю, в скоєному щиро розкався і пояснив, що влітку та восени 2014 року він, переховуючись від працівників міліції, які розшукували його за вчинення злочинів, дійсно скоїв декілька крадіжок на території Корецького та Гоцанського районів Рівненської області. Так, ним були скоєні крадіжки з приміщення церкви, що знаходиться в с. Дуліби Гоцанського району Рівненської області, звідки він викрав близько 4 000 гривень; з господарства жителя с. Городище Корецького району, де викрав мобільний телефон марки «Моторола С380» із сім-картою, зарядний пристрій до вказаного телефону, ліхтарик на батарейках, футболку та продукти харчування; з приміщення церкви, що в с. Бранів Корецького району, звідки викрав наперсний та напрестольний хрести, 2 металеві тарілки, кадило, ємкість з маслом для мирування, відкривачку для вина (штопор) та металеві пасатиги та з приміщення дитячого садка в с. Черниця Корецького району, звідки викрав колонки для домашнього кінотеатру, дитяче простирadlo та канцелярські ножиці. Повністю згідний з розміром збитків, визначеним по справі [10]. Таким чином, вчинення крадіжок з приміщення храмів сільської місцевості свідчить про стійку девіацію та відторгнення будь-яких усталених уявлень про добро та зло. Вважаємо, що такий стан справ є недопустимим, а наша країна потребує у відродженні інституту церкви, яка є рушійною силою серед заходів запобігання крадіжкам в

сільській місцевості. Останні також доцільно розглянути в контексті діяльності політичних партій, які також можна вважати представниками громадськості. Відтак, на нашу думку, доцільним є передбачення в передвиборних програмах політичних діячів заходів з попередження крадіжок в сільській місцевості, серед яких можуть бути: підвищення загального рівня життя в сільській місцевості, підвищення заробітної плати, соціальні виплати для багатодітних та неповних родин, допомога сиротам тощо.

Інший метод розширення меж громадського впливу на злочинність тісно пов'язаний із первинним чи загальносоціальним запобіганням злочинності. Він полягає у включенні пунктів програм соціального захисту населення у проекти міського та сільського комунального розвитку. Іншими словами, позитивні соціально-економічні зміни у країні відбиваються на способі життя місцевої громади, а отже, сприяють зацікавленості останньої суспільними проблемами та активізації у протидії злочинності. Протягом останніх 60 років назва конгресів неодноразово змінювалась. У Голландії та Японії, за матеріалами цього конгресу, гідні поваги добровільні працівники беруть на поруки кілька осіб, достроково звільнених з місць позбавлення волі. У Великій Британії та країнах Британської співдружності (Канада, Австралія) працюють комітети тюремної інспекції, що наглядають за діяльністю виправних установ. У Індії існують гуртожитки для колишніх засуджених, що засновуються та контролюються громадськістю [11, с.267]. Тобто, зарубіжні країни намагаються зробити легшим спілкування пересічних громадян, які бажають проявити свою громадянську позицію та колишніх засуджених, зробити цікавим їх взаємовідносини, які наслідком повинні мати виправлення особи. Що стосується неповнолітніх злочинців, тут важливу роль у їх ресоціалізації та виправленні девіації відіграє школа та батьківські комітети.

Батьківський комітет є дорадчим органом, який утворюється при відділеннях соціально-психологічної служби виховної колонії з метою підвищення ефективності виховного

впливу на засуджених; надання допомоги адміністрації виховної колонії в питаннях взаємодії із сім'ями засуджених для закріплення результатів їх виправлення; надання допомоги сиротам, особам, які позбавлені батьківського піклування, та засудженим, котрі втратили суспільно корисні зв'язки на волі; профілактики соціального сирітства, проведення профілактично-просвітницької роботи, спрямованої на виховання відповідального батьківства й підтримку виховної функції сім'ї. Під час становлення правової демократичної держави та розбудови громадянського суспільства неодмінно зростає роль молодіжного й дитячого руху в житті країни. Не можна недооцінювати інноваційний потенціал останніх у роботі із запобігання поширенню серед молоді деструктивних моделей поведінки, настанов, ідеологій тощо. Самоврядування в молодіжних і дитячих громадських середовищах, по суті, є вихованням соціально-активної особистості, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, розвиненими інтелектуально-творчими якостями, високими моральними цінностями, здатної включатися в демократичні процеси, що відбуваються в суспільстві. Саме через це вкрай важливими вбачаються всіляка підтримка, стимулювання та заохочення розвитку молодіжних і дитячих рухів у нашій державі [12, с. 187].

Отже, громадськість має потужний антикриміногенний потенціал, використання якого є вкрай актуальним для сучасної України. За умов мудрої державної політики, поступових та виважених кроків із боку органів кримінальної юстиції цілком можливо змінити акценти у бік значущості профілактичної діяльності різних суб'єктів запобігання злочинності. Головною метою такого процесу (через що свого часу пройшли провідні країни світу) має бути суттєве зниження рівня злочинності в Україні шляхом запобігання злочинності громадськістю як основним суб'єктом такої діяльності. При цьому скоротяться бюджетні витрати на утримання судових і правоохоронних органів та відповідно зросте участь та особиста відповідальність кожного громадянина у загальній справі протидії злочинності [11, с.272].

Сучасний стан майнової злочинності вимагає залучення не тільки спеціальних органів, завданнями яких є здійснення превентивних заходів, а й безпосередньо населення. Акцентовано увагу на доцільності залучення до запобігання майновій злочинності різного роду громадських організацій. Останнє аргументовано необхідністю зацікавлення молоді волонтерською та благодійною діяльністю, спрямованою на допомогу жертвам військових дій, біженцям, людям похилого віку, дітям, позбавленим батьківського піклування та дітям, які мають невиліковні хвороби, вурличним тваринам. Доведено, що актуалізація серед молодого населення благодійної діяльності сприятиме становленню у їх свідомості відчуття відповідальності, що стане підґрунтям для розвитку моралі.

Окреме місце серед інститутів громадянського суспільства, віддано політичним партіям, передвиборні програми яких одним із головних пунктів повинні мати створення нових заходів боротьби зі злочинністю взагалі та майновою злочинністю, зокрема. Особлива увага політичних та громадських діячів має віддаватися розвитку аграрного сектору економіки та загальному підвищенню рівня життя сільського населення.

Література

1. Функції та завдання органів внутрішніх справ у контексті забезпечення прав і свобод людини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/18800413/pravo/funktsiyi_zavdannya_organiv_vnutrishnih_sprav_konteksti_zabezpechennya_prav_svobod_lyudini
2. Джафарова О. В. Роль громадських формувань у процесі взаємодії міліції та населення / О. В. Джафарова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2002. – Вип. 18. – С. 272-275.
3. Голіна В. В. Роль громадськості у здійсненні кримінологічної політики в Україні /- В. В. Голіна. // Питання боротьби зі злочинністю. – 2014. – №27. – С. 91-100.
4. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід : монографія / В. В. Голіна, М. Г. Ко-

лодяжний, С. С. Шрамко та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни, М. Г. Колодяжного. – Х. : Право, 2017. – 284 с.

5. Костюшко О. П. Залучення громадян до охорони громадського порядку / О. П. Костюшко. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2017. – №2. – С. 193–210.

6. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

7. Лукашевич С.Ю. Участь громадськості у протидії постпенітенціарному рецидиву злочинів / С. Ю. Лукашевич. // Форум права. – 2014. – №1. – С. 333–337.

8. Наказ від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

9. Бабиніна К. С. Кримінальне право України в православному вимірі (стан, динаміка та перспективи) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Бабиніна К. С. – Одеса, 2016. – 22 с.

10. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

11. Колодяжний М. Світова практика участі громадськості у протидії злочинності / М. Колодяжний. // Питання боротьби зі злочинністю. – 2012. – №3. – С. 265–273.

12. Самойлова О. М. сучасний стан нормативно-правового регулювання участі громадськості в запобіганні злочинності неповнолітніх в Україні / О. М. Самойлова. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – №6. – С. 184–187.